

**АЛИШЕР НАВОИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ
ЎЗБЕК ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ УНИВЕРСИТЕТИ ХУЗУРИДАГИ
ИЛМИЙ ДАРАЖАЛАР БЕРУВЧИ DSc.27.06.2017.Fil.19.01
РАҚАМЛИ ИЛМИЙ КЕНГАШ**

**АЛИШЕР НАВОИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЎЗБЕК ТИЛИ
ВА АДАБИЁТИ УНИВЕРСИТЕТИ**

ПАРДАЕВ ҚУЛДОШ УЗАҚОВИЧ

**МУҚИМИЙ ШЕЪРИЯТИНИНГ МАТН ТАРИХИ, ТАҲРИРИ ВА
ТАЛҚИНИ**

10.00.10 – Матншунослик ва адабий манбашунослик

**ФИЛОЛОГИЯ ФАҶЛАРИ ДОКТОРИ (DSc) ДИССЕРТАЦИЯСИ
АВТОРЕФЕРАТИ**

Тошкент – 2020

УЎК:801.82:821.512.133-1 (043.3)

Филология фанлари доктори (DSc) диссертацияси автореферати
мундарижаси

Content of Dissertation Abstract of Doctor of Science (DSc) on Philological
Sciences

Оглавление автореферата диссертации доктора наук (DSc) по
филологическим наукам

Пардаев Қулдош Узакович
Муқимий шеърятининг матн тарихи, тахрири ва талқини..... 3

Paradaev Kuldosh Uzakovich
The text history, interpretation and edition of the poetry of Mukimi..... 33

Пардаев Қулдош Узакович
История текста, редактирования и толкования поэзии Муқими..... 61

Эълон қиллиган ишлар рўйхати
Список опубликованных работ
List of published works 66

АЛИШЕР НАВОИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ
ЎЗБЕК ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ УНИВЕРСИТЕТИ ХУЗУРИДАГИ
ИЛМИЙ ДАРАЖАЛАР БЕРУВЧИ DSc.27.06.2017.Fil.19.01
РАҚАМЛИ ИЛМИЙ КЕНГАШ

АЛИШЕР НАВОИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЎЗБЕК ТИЛИ
ВА АДАБИЁТИ УНИВЕРСИТЕТИ

ПАРДАЕВ ҚУЛДОШ УЗАКОВИЧ

МУҚИМИЙ ШЕЪРИЯТИНИНГ МАТН ТАРИХИ, ТАХРИРИ ВА
ТАЛҚИНИ

10.00.10 – Матншунослик ва адабий маъбаҳунослик

ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ ДОКТОРИ (DSc) ДИССЕРТАЦИЯСИ
АВТОРЕФЕРАТИ

КИРИШ (Докторлик (DSc) диссертацияси аннотацияси)

Диссертация мавзусининг долзарблиги ва зарураги. Жаҳон маданияти ва адабий-эстетик тафаккури ривожда матншунослик ва адабий матншунослик соҳаси муҳим ўрин тутди. Асрлар давомида сақланиб келаятган турли даврларга мансуб кўҳна манбаларни ўрганиш, улардан жамият маънавиятини юксалтириш йўлида фойдаланиш долзарб вазифалардандир. Кўлёзма манбалар таҳлили ва талқини муайян ижодкор адабий меросига оид илмий ҳақиқатларни аниқлаш имконини бериши жиҳатидан ҳам муҳим аҳамиятга эга.

Дунё матншунослик ва манбашунослик илмида матн тарихи ва таҳрири масаласи тадқиқ этилиши зарур бўлган асосий илмий муаммолардандир. Матн тарихи шоир ижод лабораторияси, матн юзага келиши жараёнидаги мақсад ва режалардан тортиб, матннинг хозирги даврдаги ҳолатигача бўлган ўзгаришларни ўзида жамлагани учун бу масалани ўрганиш алоҳида аҳамият касб этади. Матн таҳрири масаласи матннинг такомил босқичларини акс эттириши жиҳатидан ҳам муҳим илмий муаммолардан. Дунё матншунослигида бадний матн таҳрири анча чуқур ўрганилгани ҳолда мамлакатимизда етарли даражада тадқиқ этилган эмас. Бу фикрларни Муқимий ижодиغا нисбатан ҳам айтиш мумкин.

Муस्ताқиллик даври матншунослигида XIX аср охири – XX аср бошлари Кўкон адабий муҳитида яшаб ижод қилган маърифатпарвар ижодкорлар адабий меросини ўрганиш борасида салмоқли ишлар амалга оширилди, бироқ бу давр адабиётида тадқиқотчиларини қутаётган мавзулар талайгина экани ҳам айни ҳақиқатдир. Бу орқали «...Ававало халқимизнинг яратувчиллик даҳоси билан бунёд этилган ноёб меросини ҳар томонлама чуқур ўрганиш, юртимиздан егишиб чиққан буюк аллома ва мутафаккирларнинг ҳаёти ва илмий-ижодий фаолияти ҳақида яхлит тасаввур уйғотиш, ёш авлодни гуманистик ғождлар, миллий гурур ва ифтихор руҳида тарбиялашдек эзгу мақсадлар кўзда тутилган». Ана шундай ижодкорлардан бири Муҳаммад Аминхўжа Мирзахўжа ўғли Муқимий ҳаёти ва ижодий мероси коммунистик мафкура шароитида ҳолис ва тўлақонли тадқиқ этилмаганидек, муस्ताқиллик даврида ҳам монография тарзда қайта ўрганилган эмас. Шу боис Муқимий шеърини кўлёмаларини қиёсий-матний ўрганиш ва шoir назмий асарларини матншунослик ва адабий манбашунослик эришган бугунги ютуқлар асосида қайта тадқиқ қилиш зарурати мавжуд. Муқимийнинг қатта ҳажмдаги лирик ва ҳажвий асарлари турлича талқин этиб келинган. Бу талқинлар аксар ҳолларда матн моҳиятидан узоқ бўлгани, муайян тор қолипларга асосланганини ҳам таъкидлаш мумкин. Шунга кўра, шoir назмий асарлари мисолида матн талқини масаласини

Фан доктори (DSc) диссертацияси мавзуси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссиясида В2017.1.DSc/F152 рақам билан рўйхатга олинган.

Докторлик диссертацияси Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетида бажарилган.

Диссертация авторферати уч тилда (Ўзбек, инглиз, рус (резюме)) Илмий кенгашнинг веб-саҳифасида (www.lavoiy-uni.uz) ва «Ziyoue» Аxbорот тaълими порталида (www.ziyoue.com) жойлаштирилган.

Илмий маслаҳатчи: **Жабборов Нурбой Абдулхамидович**
филология фанлари доктори, профессор

Расмий ошпоиентлар: **Тўхлиев Бокжон**
филология фанлари доктори, профессор

Шоҳмонов Нафас Намозович
филология фанлари доктори, профессор

Яқубов Исломжон Аҳмеджанович
филология фанлари доктори, доцент

Етакчи ташкилот: **Ўз-ФА Алишер Навоий номидаги давлат адабиёт музейи**

Диссертация химояси Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ҳузуридаги DSc. 27.06.2017. F11.19.01 рақамли Илмий кенгашнинг 2020 йил «14» **21.05.2020** соат **14** даги мажлисида бўлиб ўтди. (Манзил: 100100, Тошкент, Яққасарой тумани, Юсуф Хос Ҳожиб кўчаси, 103. Тел.: (99871) 281-42-44; факс: (99871) 281-42-44, (www.lavoiy-uni.uz).

Диссертация билан Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетининг Аxbорот-ресурс марказида танишиш мумкин (**2** рақам билан рўйхатга олинган). (Манзил: 100100, Тошкент, Яққасарой тумани, Юсуф Хос Ҳожиб кўчаси, 103. Тел.: (99871) 281-42-44; факс: (99871) 281-42-44, (www.lavoiy-uni.uz).

« **21.05.2020** » **21.05.2020** даги «**3**» **21.05.2020** куни тарқатилди. (2020 йил _____ рақамли рeсeстр бeлгисидa)

Ш.С.Сирожиддинов
Илмий даражалар берувчи Илмий кенгаш раиси, филол. ф. д., профессор

Б.Б.Абдушукуров
Илмий даражалар берувчи Илмий кенгаш аъза-мухбирини, филол. ф. д., доцент

Ш.Абдирашпаев
Илмий даражалар берувчи Илмий кенгаш қозилдиги-илмий семинар раиси
Ўринбосари, филол. ф. д., PhD, доцент

¹ Мирзиёев Ш.М. Адабиёт ва санъат, маданиятнинг ривожланиши – халқимиз маънавий оламнинг юксалтиришига мустаҳкам пойдевордир. Президент Ш.Мирзиёевнинг Ўзбекистонда янгиликларни амалга ошириш билан урғунлигини таъкидлаш / Халқ сўзи. –Тошкент, 2017. 4 август.

ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН ИШЛАР РЎЙХАТИ
LIST OF PUBLISHED WORKS
СПИСОК ОПУБЛИКОВАННЫХ РАБОТ

I бўлим (I part; I часть)

1. Пардаев Қ. Муқимий шەрияти: матн тарихи, таҳрири ва талқини. Монография. – Тошкент: Mihaqtiq, 2019. – 212 б.
2. Пардаев Қ. Муқимий шەриятида давр эъдиатлари тасвири // Илм сарчамалари. – Тошкент, 2012. – № 10. – Б. 50-53 (10.00.00. № 3).
3. Пардаев Қ. Муқимий ва унинг даврдошлари ижодига чиқилар // Таълим тизимида ижтимоий-гуманитар фанлар. – Тошкент, 2012. – № 3. – Б. 43-48 (10.00.00. № 11).
4. Пардаев Қ. Муқимийнинг кўлзма баёзлари // Ўзбек тили ва адабиёти. – Тошкент, 2013. – № 3. – Б. 61-66 (10.00.00. № 9).
5. Пардаев Қ. Муқимий ижодининг ўрганилишига доир баъзи мулохазалар // ЎзМУ хабарлари. – Тошкент, 2013. – № 1. – Б. 209-2012 (10.00.00 №15).
6. Пардаев Қ. Муқимий шەриятида таҳрир масаласи // ЎзМУ хабарлари. – Тошкент, 2014. – № 1. – Б. 271-273 (10.00.00 №15).
7. Пардаев Қ. Муқимий «Саъхатнома»си матни тарихидан // Шарқ юлдузи. – Тошкент, 2015. – № 4. – Б. 113-120 (10.00.00. № 19).
8. Пардаев Қ. Муқимий мувашшахлари // ЎзМУ хабарлари. – Тошкент, 2015. – № 1-2. – Б. 223-225 (10.00.00 №15).
9. Пардаев Қ. Муқимийнинг янги мухаммаслари таҳлили // Тил ва адабиёт таълими. – Тошкент, 2015. – № 12. – Б. 42-43 (10.00.00. № 9).
10. Пардаев Қ. Муқимийнинг уч хажвияси // Филология масалалари. – Тошкент, 2015. – № 2. – Б. 3-7 (10.00.00. № 18).
11. Пардаев Қ. Муқимий асарларида замон руҳи // O'zbekiston matbuoti. – Тошкент, 2017. – № 2. – Б. 36-37 (10.00.00. № 5).
12. Pardayev Q. Mukimi's source of lyrics and comparative analysis // International Journal of Anglisticum, Literature, Linguistics and Interdisciplinary Studies. Volume:8 | Issue: 10|. – Macedonia, October, 2019. – p. 78-85. (Impact factor ICV: 6.88).
13. Pardayev Q. Muqimiy lirik asarlarining matniy-qiyosiy tahlili // Oltin bitiklar. – Toshkent, 2019. – № 1. – B. 42-60. (10.00.00. № 32).

II бўлим (II part; II часть)

14. Пардаев Қ. Биз билмаган Муқимий. (Янги аниқланган асарлар). – Тошкент: Mihaqtiq, 2019. – 136 б.
15. Пардаев Қ. Муқимий шەрияти матнида «ғоявий таҳрир» масаласи // Олтин битиклар. – Тошкент, 2018. – № 1. – Б. 88-97.
16. Pardayev Q. Mukimiy's histories // International Journal of Research (IJR), Vol-06, Issue-04 April 2019. – p. 75-80. ISSN:2348-6848. (With Impact Factor 5.60).

17. Пардаев Қ. Муқимий ижодини ўрганиш муаммолари / XXI аср–инновацион–интеллектуал ғоялар асри (конференция материаллари тўплами). – Тошкент, 2012. – Б. 218-219.
18. Пардаев Қ. Муқимийнинг дастхат баёзи / Ўзбек филологиясининг долзарб муаммолари (илмий мақолалар тўплами). – Тошкент, 2013. – Б. 41-42.
19. Пардаев Қ. Творческой сотрудничество представителей Кокандской литературной школы / Материалы XX международной молодежной научной конференции студентов, аспирантов и молодых ученых. – Ломоносов, 2013. – Стр. 411-413.
20. Пардаев Қ. Муқимий дастхат ёзган баёз / Ёш шарқшуносларнинг академик Убайдулла Каримов номидаги XI илмий-амалий конференция тезислар тўплами. – Тошкент, 2014. – Б. 59-60.
21. Пардаев Қ. Муқимий таърихлари / Ўзбек филологиясининг долзарб муаммолари (илмий мақолалар тўплами). – Тошкент, 2014. – Б. 23-27.
22. Пардаев Қ. Муқимий ижодига онд айрим манбалар таҳлили / Ёш тадқиқотчилар илмий мақолалари тўплами– Тошкент, 2014. – Б. 151-154.
23. Пардаев Қ. Муқимийнинг икки хажвияси матни тарихидан / Заминавий Ўзбек адабиётшунослигининг янгиланиш тамойиллари. (Республика илмий-назарий анжуман материаллари тўплами). – Тошкент, 2016. – Б. 126-129.
24. Пардаев Қ. Муқимий ижодида Навоий аъёнлари / Алишер Навоий ва XXI аср (Республика илмий-назарий анжумани материаллари). – Тошкент, 2016. – Б. 218-221.
25. Пардаев Қ. Муқимий шەриятида «Котиб таҳрири» масаласи / Ўзбек адабиётшунослигида таҳлил ва талқин муаммолари (Республика илмий-назарий анжумани материаллари). – Қарши, 2016. – Б. 61-64.
26. Пардаев Қ. Муқимий ижоди: янгича қараш зарурати / Ўзбек матншунослигининг назарий ва амалий муаммолари (Республика илмий анжумани материаллари). – Қарши, 2019. – Б. 47-50.
27. Пардаев Қ. Навоий маҳоратининг Муқимий ижодий камолотидаги ўрни // Алишер Навоий ва XXI аср(халқаро илмий-назарий анжумани материаллари). – Тошкент, 2019. – Б. 298-301.
28. Пардаев Қ. Муқимий лирикаси манбалари (тошбосма баёзлар мисолида) / «VII глобальная наука и инновации 2019: Центральная Азия». Нур-Султан, Казахстан, 2019. – 76- 79.Стр.
29. Пардаев Қ. Муқимий лирикаси матнига доир айрим мулохазалар / Ўзбек мумтоз адабиётини ўрганишнинг назарий ва манбавий асослари (Республика илмий-амалий конференция материаллари). – Тошкент, 2019. – Б. 63-68.